Business Finlandin rahoitus

Vuoden 2020 neljännessä lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan momentin 32.20.40 *Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen* määrärahaan lisäystä 135 milj. euroa ja myöntämisvaltuuteen lisäystä 255 milj. euroa.

Mitä Business Finlandille vuoden 2020 4. lisätalousarviossa ehdotettu rahoitus pitää sisällään, kun siihen ehdotetaan uutta merkittävää korotusta? Mihin tilanteisiin ja millaisille yritykselle rahoitus tulee kohdistumaan?

Miten lisärahoitus vastaa koronasta johtuviin yritysten rahoitustarpeisiin?

Millaisia positiivisia vaikutuksia sillä arvioidaan olevan?

Mitä epävarmuuksia tai negatiivisia piirteitä voi rahoitukseen liittyä?

Miksi kaikkien avustuksia jo hakeneiden rahansaanti tulee turvata?

Miten raportoidaan ja mitataan rahoituksen vaikutuksia?

<u>Suurten yritysten veturiyrityskampanjan jatkaminen</u> (mr. 12 000 000 e, valtuus 60 000 000 e)

Business Finland järjesti alkuvuonna 2020 haastekilpailun globaaleilla markkinoilla toimiville liiketoimintaekosysteemien veturiyrityksille. Kampanjalla haastetaan yrityksiä lisäämään merkittävästi TKI-toimintaa Suomessa siten, että lisäys kohdistuisi selkeään missioon ja toteutuksen kumppanina olisi veturiyrityksen määrittelemä yritysten ja tutkimusorganisaatioiden ekosysteemi. Keskeisenä edellytyksenä on TKI-menojen huomattava lisäys Suomessa ja sitoutuminen yritystä ympäröivän liiketoimintaekosysteemin rakentamiseen. Rahoituksen maksamisen edellytyksenä on hyväksyttävien TKI-kustannusten lisäksi TKI-menojen kasvun toteutuminen ja ekosysteemin kehittyminen. Business Finlandin kannusteeseen liittyy myös varautuminen ekosysteemin muiden toimijoiden TKI-toiminnan rahoittamiseen.

Jo toteutetussa kampanjassa Business Finland sai 25 rahoitusehdotusta. Business Finlandin rahoitus hakijayrityksen T&K-hankkeeseen on enintään 20 milj. euroa. Kampanjaan käytettävällä noin 60 miljoonan euron valtuudella arvioidaan kannustettavan yrityksiä lisäämään T&K-toimintaansa Suomessa noin 300 miljoonan euron arvosta ja oman T&K-henkilöstönsä määrää noin 600 henkilöllä. Saman suuruisella lisärahoituksella saataisiin yrityksiä kannustettua vastaavalla viisinkertaisella tehotavoitteella arviolta 300 miljoonan euron T&K-toiminnan lisäyksiin ja noin 600 henkilön suoriin T&K-henkilöstön lisäyksiin. Jo toteutetun kilpailun ehdotusten perusteella potentiaalisia rahoituskohteita on olemassa.

Rahoituksella ja sen ehdoilla kannustetaan veturiyrityksiä ylläpitämään TKI-toimintaa Suomessa ja lisäämään TKI-panostuksiaan. Rahoitettavissa hankkeissa suoraan syntyvien TKI-työpaikkojen lisäksi merkittäviä kasvuvaikutuksia syntyy ekosysteemin muissa yrityksissä. Rahoitus toteuttaa osaltaan hallitusohjelman tavoitteita TKI-rahoituksen 4 %:n tavoitteesta suhteessa bruttokansantuotteeseen ja 60 000 uudesta työpaikasta. Rahoituksella elvytetään yritysten T&K-toimintaa yli koronaviruspidemian ajan ja pyritään samalla TKI-osaajien pysymiseen työllistettyinä Suomessa. Tämä edesauttaa Suomea ylläpitämään TKI-osaamisensa ja kehitysvalmiutensa koronakriisin jälkeen markkinoiden uusjakotilanteessa.

Yritysten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kumppanuusmallin pilotointi (mr. 3 000 000 e, valtuus 15 000 000 e)

Uuden kumppanuusmallin luominen yritysten ja julkisten tutkimustoimijoiden pitkäjänteisen TKI-yhteistyön tukemiseen on hallituksen TKI-tiekartan (2020) keskeinen toimenpide. Tavoitteena on synnyttää Suomeen kansainvälisen tason ekosysteemejä ja osaamiskeskittymiä, jotka houkuttelevat sekä ulkomaisia että kotimaisia osaajia ja investointeja ja luovat pohjaa kestävälle, korkean arvonlisän liiketoiminnalle. Kumppanuuksien tavoitteiden tueksi kytketään myös innovatiiviset julkiset hankinnat, kaupunkien tulevaisuusinvestoinnit kehitysalustoina sekä innovaatioihin ja niiden käyttöönottoon kannustava sääntely. Yksityisen ja julkisen sektorin kumppanuuksilla tuetaan erityisesti tutkimus- ja kehittämistoiminnan, digitalisaation ja muiden uusien teknologioiden hyödyntämisen kautta syntyvää kasvua ja uusia työpaikkoja.

Pilotoinnilla käynnistetään nopealla aikataululla 1-3 kumppanuutta teemoihin, joissa suomalaisilla toimijoilla on vahvaa osaamista ja toimivat kansainväliset yhteistyöverkostot sekä joissa erikokoiset yritykset, tutkimusorganisaatiot sekä mahdollisesti kaupungit ja muut toimijat ovat valmiita sitoutumaan useampivuotiseen strategiseen yhteistyöhön. Kumppanuusmalli toimii siltana Suomen Akatemian rahoittamien tutkimuksen Lippulaivojen ja Business Finlandin rahoittaman yritysvetoisen tki-toiminnan välillä. Pitkäjänteisellä yhteistyöllä lisätään tutkimuksen ja yritysten vuorovaikutusta, vahvistetaan tutkimuksessa syntyvän osaamisen siirtymistä elinkeinoelämän hyödynnettäväksi sekä pyritään syöttämään tutkimukseen yritysten ja yhteiskunnan uudistumisen kannalta relevantteja tutkimusteemoja. Kumppanuuksia rahoitetaan määräaikaisesti, ja kunkin rahoitusjakson jälkeen arvioidaan jatkorahoituksen edellytykset saavutusten perusteella.

Koronaviruksesta johtuvien tuotantoketjun häiriöiden korjaamiseen suunnattavat toimenpiteet/BF:n korona-avustukset (mr. 120 000 000 e, valtuus 180 000 000 e)

Koronaepidemiatilanteeseen liittyvä BF:n häiriörahoitushaku (esiselvitysrahoitus ja kehittämisrahoitus) yrityksille suljettiin 8.6.2020 tulossa olevan yleisen kustannustuen vuoksi. Haun päättyessä 8.6. BF:n käsittelyssä oli vielä 9 347 hakemusta (hakemuksia on saapunut haun aikana kaikkiaan 29 721 kpl). Lisävaltuudella ja -määrärahalla on tarkoitus varmistaa myönnettävä rahoitus haun päättymiseen mennessä jätettyjen hakemusten osalta. Tällä varmistettaisiin hallintolain mukaisen luottamuksensuojaperiaatteen toteutuminen ja hakijayritysten tasapuolinen kohtelu. Rahoituksesta noin 90 % tulee kohdistumaan mikro- ja pienille yrityksille sekä noin 10 % keskisuurille ja midcap-yrityksille.

Business Finlandin rahoituksen vaikutusten arviointi

BF:n rahoituksen vaikuttavuutta seurataan osana työ- ja elinkeinoministeriön tulosohjausta muun muassa laajan vaikuttavuusmittariston kautta. Vaikuttavuuden seurannassa keskeisiä ovat myös ulkopuoliset vaikuttavuuden asiantuntija-arvioinnit, joita BF toteuttaa säännöllisesti ja teemakohtaisesti TEM:n ohjauksessa.

TEM on valmistelemassa laajaa covid-19 -yritysrahoituksen tarkastus- ja arviointisuunnitelmaa, joka kattaa myös BF:n myöntämät tuet. Arvioinnin tarkoitus on selvittää yritysrahoituksen onnistumista tavoitteisiin nähden koronaepidemian aiheuttamassa tilanteessa, ja arvioinnin olisi tarkoitus kohdistua mahdollisesti niin rahoituksen välittömiin suoriin vaikutuksiin ja pidemmän aikavälin vaikuttavuuteen kuin tukipolitiikkatason arviointiin. Arviointien pohjaksi ja niitä ennen tuotetaan seurantatiedot

mm. tukien käytöstä ja kohdentumisesta. BF on osaltaan valmistelemassa arviointikehikkoa, ja BF:n koronarahoituksen oma arviointityö käynnistyy syksyllä 2020.

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n rahoitus

Vuoden 2020 neljännessä lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan momentille 32.40.88 Pääomasijoitus Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle 250 milj. euron määrärahaa.

Mihin määrärahaa tullaan käyttämään?

Määräraha tullaan käyttämään Suomen Teollisuussijoitus Oy:n (Tesi) pääomittamiseen. Se kohdistuu kolmelle osa-alueelle:

1) Tesin huhtikuussa käynnistämän vakautusrahoitusohjelman lisäpääomitukseen
2) Varhaisen vaiheen nopeasti kasvaviin yrityksiin (ns. venture capital -rahoitus)
3) Suomalaisten pääomasijoitusrahastojen pääomahuoltoon

Vakautusrahoitusohjelma on suunnattu koronakriisin takia tilapäisiin vaikeuksiin joutuneiden elinkelpoisten yritysten rahoitusasemaa parantavaan rahoitukseen. Rahoituksella vahvistetaan yritysten tasetta luoden siten edellytyksiä lainarahoituksen saannille ja samalla vahvistetaan tappioiden kantokykyä. Vakautusrahoitusohjelmasta ei rahoiteta yrityksiä, jotka selviävät koronakriisin aiheuttamista vaikeuksista ilman ulkopuolista taseen vahvistamista, eikä myöskään niitä, jotka olivat vaikeuksissa jo ennen koronapandemiaa.

Toisena kohderyhmänä ovat nuoret, nopeaan kasvuun tähtäävät yritykset, joiden rahoitusjärjestelyt ovat vaikeutuneet ja pitkittyneet koronakriisin takia. On odotettavissa, että Suomen venture capital -rahoituksen viimeaikaisesta merkittävästä kasvusta vastanneet kansainväliset sijoittajat vetäytyvät kriisitilanteessa kotimarkkinoilleen ja keskittyvät salkuissaan jo olevien yritysten rahoituksen varmistamiseen (vuonna 2009 vuosi finanssikriisin alkamisesta kv- sijoitukset olivat vähentyneet 58%). Määrärahaa on tarkoitus käyttää tämän rahoitusvajeen kattamiseen.

Kolmantena kohderyhmänä ovat suomalaiset pääomasijoitusrahastot, joiden toimintakykyä varmistetaan varautumalla korvaamaan rahastosijoittajien mahdollisista vetäytymisistä aiheutuvaa vajetta. Rahastojen sijoituskapasiteettia varaudutaan tarvittaessa kasvattamaan rahastojen kohdeyritysten lisääntyvän rahoitustarpeen kattamiseksi. Lisäksi voidaan pääomittaa yritysten tervehdyttämiseen erikoistuneita pääomasijoitusrahastoja.

Sijoituskohteille asetettavat edellytykset ja kriteerit

Vakautusrahoitusohjelman kohdeyhtiöiltä edellytetään, että niiden liiketoiminta on ollut kannattavaa ennen koronakriisiä ja että niillä on kannattavan liiketoiminnan edellytykset. Liikevaihdon tulee olla vähintään 10 milj. euroa / v ja työntekijöitä vähintään 50. Lisäksi Tesin rahoituksella pitää olla selkeä vaikutus yrityksen selviytymiseen koronakriisin aiheuttamista tilapäisistä vaikeuksista. Selvitetään myös mahdollisuutta kohdistaa rahoitusta jatkossa myös hieman suuremmille, ns. midcap-yrityksille erityisesti teollisuudessa.

Toisen kohderyhmän, nopean kasvun yrityksille on vaatimuksena, että niillä on edellytykset voimakkaaseen kansainväliseen kasvuun ja että niiden rahoitukseen tulee mukaan ammattimaisia, yksityisiä venture capital -sijoittajia.

Millä tavoin määräraha tukee suomalaisten yritysten selviytymistä koronakriisistä?

Määräraha kohdistetaan suomalaisten yritysten tasetta vahvistavaan ja oman pääoman ehtoiseen rahoitukseen (ml. vaihtovelkakirjalainat). Vakautusrahoitusohjelman erityisenä tavoitteena on yritysten taseen vahvistaminen, jolla parannetaan yritysten edellytyksiä hankkia lainarahoitusta ja samalla vahvistetaan niiden tappioiden kantokykyä. Suoritettujen analyysien ja kyselyjen perusteella yritysten oman pääoman riittävyys nousee koronakriisissä ongelmaksi viiveellä, todennäköisesti kesän loppupuolella ja alkusyksystä. Erityisesti teollisten yritysten huolena on uusien tilausten kertyminen vanhojen tilausten tultua toimitetuiksi. Määrärahalla on myös merkittävä rooli yritysten investointikyvyn ylläpitämisessä ja tulevan kasvun perustan luomisessa.

Nuorten kasvuyritysten rahoitusjärjestelyt todennäköisesti viivästyvät ja jäävät kooltaan aikaisempaa tasoa pienemmiksi ulkomaisten sijoittajien vetäytyessä kotimarkkinoilleen. Määrärahaa kohdistetaan näiden yritysten rahoituskierroksiin täydentävänä rahoituksena sekä ns. siltarahoituksena kattamaan rahoitustarpeita seuraavaan, varsinaiseen rahoituskierrokseen asti.

Suomalaisten pääomasijoitusrahastojen pääomahuoltoa vahvistetaan määrärahan avulla siten, että niillä on valmiudet rahoittaa nykyisiä ja uusia kohdeyrityksiään lisääntyneen rahoitustarpeen vaatimassa mitassa sekä säilyttää toimintakykynsä mahdollisista rahaston sijoittajien vetäytymisistä huolimatta. Lisäksi varaudutaan pääomittamaan uusia perustettavia, yritysten tervehdyttämiseen erikoistuneita pääomasijoitusrahastoja. Näiden rahastojen toiminta-ajatuksena on sijoittaa yrityksiin, jotka ovat ajautuneet vaikeuksiin, mutta joiden liiketoiminta ja työpaikat voidaan pelastaa järjestämällä niiden rahoitus uudelleen ja toteuttamalla muita tarvittavia järjestelyjä. Samalla luodaan edellytyksiä yritysten uuteen kasvuun.

Mitä konkreettisia vaikutuksia odotetaan määrärahalla saavutettavan?

Määrärahalla autetaan vakautusrahoitusohjelman kautta elinkelpoisia yrityksiä selviytymään koronakriisin aiheuttamien tilapäisten vaikeuksien yli. Tavoitteena on estää tarpeettomia konkursseja ja turvata elinkelpoisissa yrityksissä olevat työpaikat. Uhkana koronakriisin kaltaisessa äkillisessä ja tilapäisessä häiriössä on menettää hyviä yrityksiä ja samalla niissä olevat työpaikat ja osaaminen, mistä koituu kansataloudelle pitkäkestoisia ongelmia. Määrärahan kohdentamisella pyritään myös samalla vahvistamaan strategisesti tärkeitä toimintoja ja toimialoja, jotka liittyvät esim. terveydenhuoltoon, huoltovarmuuteen, kriittisiin arvoketjuihin sekä kriittiseen infrastruktuuriin.

Vastaavasti uusien ja nopeasti kasvavien yritysten selviäminen koronakriisistä on tulevaisuuden kannalta ensiarvoisen tärkeätä. Ne ovat keskeisessä roolissa talouden rakenteiden uudistajina ja tulevaisuuden kilpailukyvyn varmistajina kansainvälisillä markkinoilla. Nämä yritykset ovat myös tärkeitä kestävän kehityksen kannalta ja esim. ilmastoon, vähähiilisyyteen ja kiertotalouteen liittyvien tavoitteiden saavuttamisessa.

Suomalaisten pääomasijoitusrahastojen jatkorahoituskyvyn turvaaminen on tärkeätä suomalaisen riskirahoitusekosysteemin kannalta. Jatkorahoituskyvyllä on keskeinen merkitys rahastojen tuottojen kannalta ja tuottava sijoitustoiminta puolestaan on edellytys seuraavien

pääomasijoitusrahastojen keräämiselle. Kyky kerätä seuraava rahasto on pääomasijoitustoimialan jatkuvuuden edellytys.

Miten tuloksia mitataan ja raportoidaan?

Tuloksia seurataan ja mitataan mm. Tesin normaalien käytäntöjen mukaisesti. Seurantakohteita ovat:

- rahoituksen kohdentuminen (yritysten kokoluokat ja kehitysvaiheet, pääomasijoitusrahastot)
- yksityisen rahan osuus yritysten ja rahastojen kokonaisrahoituksessa
- kohdeyritysten taloudellinen kehitys, kasvu ja kannattavuus
- rahoituksen vaikuttavuus
    - työpaikkojen määrä ja kehitys, erityisesti säilytetyt työpaikat
    - liikevaihdon määrä ja kasvu
    - viennin määrä ja kasvu
    - muu yhteiskuntaan ja ympäristöön liittyvä vaikuttavuus

Määrärahalla saavutetuista tuloksista raportoidaan työ- ja elinkeinoministeriölle puolivuosittain. Liikesalaisuuksien ulkopuolelle jäävistä tuloksista raportoidaan julkisesti tarpeen ja tilanteen mukaan.

Määrärahan avulla saavutetuista tuloksista suoritetaan yksityiskohtaisen arviointi riippumattoman osapuolen toimista. TEM tulee arvioimaan Tesin koronarahoituksen vaikuttavuutta mm. sekä osana ohjauskaudella 2020-23 tehtävää Tesin kokonaisarviointia että erillisellä koronarahoituksen vaikuttavuuden arvioinnilla.

Suomen Malmijalostus Oy:n rahoitus

Vuoden 2020 neljännessä lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan momentille *32.40.87 Pääomasijoitus Suomen Malmijalostus Oy:lle* 150 miljoonan euron määrärahaa ja 300 miljoonan euron valtuutta. Valtuudesta arvioidaan aiheutuvan vastaava meno vuonna 2021.

Mihin tarkoitukseen määräraha käytetään ja mitä vaikutuksia sillä arvioidaan olevan?

Määräraha

Esitys sisältää 150 miljoonan määrärahan, jolla vahvistetaan Suomen Malmijalostus Oy:n (FMG) tasetta. Rahoitus on tarkoitus käyttää pääosin FMG:n nykyisten salkkuyhtiöiden rahoittamiseen yhdessä yksityisten sijoittajien kanssa. FMG:llä on tällä hetkellä omistusosuudet kolmesta yhtiöstä: Terrafame Oy, Keliber Oy ja pörssilistattu Sotkamo Silver AB.

FMG:n omistusosuus Terrafamessa on tällä hetkellä noin 71,8 % mutta ns. fully diluted -omistusosuus[1] on vuoden 2020 alussa laskenut alle 50 %:iin mutta osakassopimus nykyisellään antaa suojan sille, ettei FMG:n todellinen omistusosuus voi laskea alle 50,1 %:n. FMG:n taseen vahvistaminen IV lisätalousarviossa esitetyllä pääomituksella mahdollistaa yhtiön osallistuminen Terrafamen rahoitusjärjestelyihin siten, että se pystyy jatkossakin puolustamaan enemmistöomistustaan yhtiössä ja tarvittaessa osallistumaan tarkoituksenmukaisella tavalla Terrafamen rahoitusaseman vahvistamiseen.

FMG on myös Keliber Oy:n suurin omistaja 26,3 % omistusosuudellaan. Yhtiö tulee keräämään jatkorahoituskierroksia kaivoksen ja kemiantehtaan rakentamiseksi sekä toiminnan käynnistämiseksi ja FMG voi esitettävällä lisärahoituksella osallistua yhtiön suurimpana omistajana jatkorahoittamiseen. Yhtiön suurimpana omistajana FMG:llä on merkittävä rooli rahoituskierroksen toteutumisessa ja lisäpääomitus mahdollistaa tämän roolin ottamisen.

Edellä mainitut ovat taseen vahvistamisen pääasialliset käyttökohteet. Lisäksi Suomen Malmijalostus Oy edistää tehtävänsä mukaisesti muita kotimaisia kaivos- ja kiertotaloushankkeita. Esitettyyn pääomitukseen ei kuitenkaan sisälly mitään erillisiä, uusia kaivos- tai kiertotaloushankkeita, joita lisäpääomituksella nimenomaisesti edistettäisiin, mutta niitä voi tulla yhtiön harkittavaksi tulevaisuudessa.

Valtuus

Valtion tavoitteena on nostaa suomalaisten mineraalien jalostusarvoa, edesauttaa tätä kautta uuden korkean teknologian akkuteollisuuden alan muodostumista Suomeen ja profiloitua kestävän sähköisen liikenteen globaalina edelläkävijänä. On myös pyrittävä siirtymään kohti kiertotaloutta ja siten luonnonvarojen käytön vähentämiseen. Esitys sisältää 300 miljoonan euron valtuuden, jonka puitteissa FMG voi sitoutua akkuteollisuuden hankkeisiin.

FMG muodostaisi yhdessä yksityisten toimijoiden kanssa kaksi yhteisyritystä (Joint Venture), joista toinen keskittyisi prekursorimateriaalitehtaan ja toinen katodiaktiivimateriaalitehtaan rakentamiseen Suomeen. Tehtaiden tuotteet kuuluvat akkuarvoketjuun: prekursoritehdas

[1] Tarkoittaa omistusosuutta, jossa on huomioitu kaikki liikkeelle lasketut optiot ja annetut osakkeet, joita ei ole vielä rekisteröity.

tuottaa materiaalia litiumioniakun katodimateriaalin esiasteeksi ja katodiaktiivitehdas jatkojalostaa tästä tuotteen, jota käytetään akkukennotehtaissa katodin valmistuksessa.

Investointikokonaisuus kahteen tehtaaseen olisi useita satoja miljoonia euroja. Vaikutukset riippuvat lopullisesta kokoluokasta. Arvion pohjana on käytetty kapasiteetiltaan 50 000 vuositonnin prekursori- ja katodiaktiivimateriaalitehtaita, jotka työllistäisivät suoraan noin 300 henkilöä, välillisten työllisyysvaikutusten ollessa noin 4 500 henkilötyövuotta. Uusia verotuloja arvioitaisiin kertyvän vuositasolla reilut 200 milj. euroa.

Kuinka kannattavina sijoitukset esitettyihin tarkoituksiin nähdään? Mitä epävarmuuksia sisältyy tähän rahoitukseen?

Terrafame

Terrafamen kohdalla ehdottomasti merkittävimmän riskin muodostaa nikkelin hinta. Luonnollisesti myös muiden tuotettujen metallien hinnoilla sekä valuuttakurssilla on vaikutuksensa. Yhtiö on viemässä loppuun investointiaan akkukemikaalitehtaaseen. Akkukemikaalituotantoon siirtyminen on iso muutos Terrafamelle. Edellä mainittu muutos nostaa yhtiön tuotteen jalostusarvoa ja se avaa siten mahdollisuuden aiempaa paremmalle tuottonäkymälle. Yhtiön välilliset vaikutukset (mm. aluetalouteen) ovat merkittävät, joten sijoitusten nähdään olevan laajemminkin kokonaisuutena yhteiskunnalle lisäarvoa tuottavia. Yhtiöön sijoitetun pääoman odotetaan tuovan positiivisen tuoton valtiolle.

Akkuteollisuuden prekursori- ja katodiaktiivimateriaali-investoinnit

Suomessa ei ole tällä hetkellä prekursori- tai katodiaktiivimateriaalituotannon osaamista. Yhteisyrityksiin pyritään houkuttelemaan kansainvälisiä toimijoita, jotka toisivat hankkeisiin teknologista ja teollista osaamista sekä rahoitusta. Usea muu Euroopan valtio on samassa tilanteessa ja pyrkii, kuten Suomikin, houkuttelemaan investointeja omalle maaperälleen. Tavoitteena on muodostaa yhteisyrityksiä ja neuvottelut niiden perustamisesta ovat kesken, joten investointien toteutumiseen ja rahoituskokonaisuuteen liittyy epävarmuuksia. Toteutuessaan sijoitusten arvioidaan olevan hyvin kannattavia.